

RONGOMAITATA.

I te 22 o nga ra o Akuhata, ka tae mai a Hauri me te Whanauarua ki Turanganui nei ki te kawe mai i te mate o Karaitiana Te Amaru; i neke atu taua ope i te rau. Kua mate noa atu a Karaitiana, engari kei te mau tonu te pouritanga o tona wehenga atu i tona iwi. Mehemea pea a Karaitiana i kawea ki te takuta pakeha e kore e mate, e kore e tangi tona iwi i enei ra.

I tae nga tamariki o te kura o Whangarae ki Whakatu, ki Brightwater, ki Motueka; i haere ratou ki te waiaata haere. Nui atu te whakamihia o nga pakeha kia ratou, mo te pai mo te mohio ki te waiaata, korero, a te pakeha. I mahia ano e ratou etahi o nga mahi a te Maori, ara te haka, me era atu mahi. I to ratou po ki Whakatu, ka tu a Hoani Te Rama, to ratou kaumatua, he koroua moko, ki te whaikorero ki te tini o te pakeha. I puta ano te whakamihia o te pakeha ki nga Kai-whakaako o nga tamariki, i whakareka e enei wahine o raua kainga, matua, haere ana ki tenei kainga mokemoke noho ai, na te aroha ra i kawe ki reira, ki te whakaako i enei tamariki maori. Ka puta atu hoki ta matou whakapai, whakamihia mo to raua kaha ki te ako, mo ta raua mahi.

Kei te haere tetahi hawhe - kaibe ko Rawei te ingoa, ki nga taone nunui o Niu Tirenī nei kauwhau haere ai; i tae ano hoki ia ki Ingarangi me era wahi. E ki ana ia, ko te tikanga o taua mahi he rapu moni mo te Hahi Maori; ko te korero a te pakeha, e rapu moni ana ia mana ano.

E 80 katoa nga kura Maori a te Kawanatanga, haunga nga kura nunui pera me Te Aute; ko nga tamariki e haere ana ki enei kura katoa e 2972. Nga moni e pau ana a te Kawanatanga ia tau ia tau e £22,391 5s. 10d. He hawhekaihe te kai-whakaako o te kura o Taumarere, Ngapuhi, ko Mrs. Tautari te ingoa. Te kura nui atu ko Rangitukia, Waipatu, e 87 nga tamariki, to muri mai ko Rakaumanga, Waikato, e 86 nga tamariki, te tuatoru ko Tokaanu, Taupo, e 79 nga tamariki. I te whakamatautauranga a Te Popa i tenei tau kitea ana ko Rangitukia ko runga o nga kura katoa, e 314.9 maaka ma te tamaiti kotahi i puta. I ki a Te Popa katali ano enei maaka ka taea o te timatanga mai ra ano o nga kura Maori. Ko nga ingoa enei o nga kura tuatahi kotahi tekau: (1) Rangitukia (Ngati Porou), (2) Wharekahika (Ngati Porou), (3) Omanata (Ngapuhi), (4) Omarumutu (Te Whakatohea), (5) Tokomaru (Ngati Porou), (6) Ranara (Te Arawa), (7) Tikitiki (Ngati Porou), (8) Waiomatatini (Ngati Porou), (9) Te Araroa (Ngati Porou), (10) Pukepoto (Te Rarawa).

Hei te wiki tuarua pea o Oketopa mutu ai te Paremete, a kaore ano kia mahia tetahi tikanga kotahi mo te iwi Maori. Kua kokirihia te pitihana kia whakataua te Pire Poari mo te Tai Rawhiti, i te tomuri rawa pea e kore e taea e te Whare te whakahaere taua pire i tenei tau. No te Kawanatanga te he ki te whakaroa; kua ngakau kore noa i nga mahi kumekume a te Maori. He ki na te Kawanatanga kanui to ratou aroha ki nga Maori whenua-kore, engari kei te hoko tonu ratou i nga toenga whenua o te Maori; he aroha tipua.

Nga whenua Maori i Te Aotearoa kua riro i te Kawanatanga, mutu atu i a Maehe 1898 e 7,101,832 eka, nga eka i riro i te tau 1898-9 e 402,578, hui katoa e 7,504,410 eka. Te utu katoa o enei whenua e £1,904,257 3s. 4d. Ka ngaro te whenua! Ko nga moni i hokona ai kei hea ra? Kua kitea e te Maori te kino o te Keoti, kaati me aha tatou? Ki te whakapai i nga whenua papatipu e kore e reka te mahi, ka wehi kei mōumou noa te mahi, ka riro ke atu pea te whenua i raua tangata, i nga tangata matau ranei. He kore no o tatou mema kaore e tono kia hanga he ture hei whakaea i te moni a te tangata, i pau ki runga i te whenua papatipu ina riro taua whenua he tangata ke, a kia kere hoki e aratia te mahi a te tangata i nga whenua papatipu e tu kino ana. Ma tenei e kore ai e roa kua pai nga whenua papatipu, kua whiwhi mahi te iwi Maori, kua whiwhi oranga hoki. Ina noa te pire ngawari, e whai ke nei ngaitautia ki te Mana Motuhake ki te Pire Poari. — Hei te 6 o nga ra o Tihema pea tu ai te pooti o nga mema pakeha. Ka tu te hui o te Kotahitanga o Te Aute i tenei tau ki Papawai, hei te wiki tuarua pea o Tihema. Kua riro te Rev. Perere Peneti raua ko tona hoa ki Taranaki mahi ai, ara ki te whakaako i nga tangata o reira. Ma te Kaharawa korua e whakakaha.

RONGOMAIMATE.

I etahi tamariki pakeha i korua e takaro ana i roto i tetahi poka kiriki i Kaiapi ka horongia, kotahi te mea i nehia. Ko te mea i puta i oma ki te tiki tangata hei whakaroa i tona hea. Taea rawatia ake taua tamaiti kua hemo, engari na te mohio o nga tangata ki te mahi i hoki mai ai. I pa tetahi tiro hau kino ki etahi o nga moatere o Wehi Inia, i Amerika, e 5,000 ngi tangata i mate; 100,000 nga tangata tane, wahine, tamariki, kua pakaru katoa nga whare, a kei waho noa iho e noho ana i raianei. Ko nga kai kua mate katoa, a tera pea ma te mate-kai e patu etahi atu mano. I Poata Riko e 200 nga tangata i mate ki te moara, ko nga kaupuke i paea katoatia ki uta. I Monotierete